

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
11 Decembre st. v.
23 Decembre st. n.

Esse in fle-care dumineca.
Redacțiunea în
Közép-uteza nr. 395.

Nr. 50.

ANUL XIX.
1883.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe 1/2 de an 5 fl.; pe 1/4
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România 25 lei.

Zimbesce-mi erudo...

Zimbesce-mi erudo, ânc'odată,
Cum numai tu scii să zimbesci.
Și 'ntinde-mi mâna ta cea albă
Și riți cu ochii-ți ângeresci!

Și lângă mine stând a lene
Mai fă s'aud frumosu-ți glas:
Destéptă 'n mine nălucirea,
Că tu fideți mi-ai om!

M. Pompiliu.

Stefan Rareș.

— Dramă istorică în 4 acte și 10 tablouri. —

(Înceiere.)

TABLOUL X.

(O cameră în palatul Domnesc.)

SCENA I.

ELENA singură.

Pe de o parte bucuria, pe de alta intristarea me
impresoră. Fiica mea se căsătorește și s'ermanul Costin
trotușan pierde. Veni-și-va ore în simțiri vr'odată acest
tu proclit? Pentru ce ore i-am mai dat laptele meu,
că nu am nici o putere asupra lui ca să-l înduplec
face bine!? Nenorocită Moldovă! (Caterina intră.)

SCENA II.

ELENA, CATERINA.

CATERINA: O! Dómnă, scapă-l, scapă-l o! Dóm-
nă! Smulge pe iubitul meu din mâna căleului!

ELENA: Copila mea, copila mea, mi se rupe ini-
când ved nenorocirea ce te apesă.

CATERINA: Desnădejduită, alerg la Măria Ta ca
să-mi dai ajutor. Ești singură care mai poți să impe-
tești acesta nenorocire. Ești mumă, rógă pe fiul Măriei
tale ca să cruțe viața aceluia de care este legată și
viața mea!

ELENA: Sânt mumă, vai! că am mai fost. De a-
sta me tânguesc și eu, căci n'am nici o putere. De
de scieam, că am să nasc și să cresc un tiran pen-
u Moldova!? Inima lui este pe atât de impetrită, pe
l faptele-i sânt spăimântătoare. Nici nu sciu ce aș mai
rebuință. Suspinele tale măresc durerea mea. Am

rugat pe Stefan vodă și el abiă m'a ascultat; am stă-
ruit, el m'a amenințat și s'a purtat cu mine mai reu
decât cu o străină.

CATERINA: Nenorocită ce sânt! Atunci ce mai
am de făcut? Ori ce speranță e stinsă. Mur'nd el, voi
muri și eu. Me voi duce împreună cu tinerețea mea,
căci nu mai am pentru ce rămâne în lume. Dcă Mă-
ria Ta nu mai poți nimic, cine altul să mai pótă?

ELENA: Voi mai încercă pentru cea din urmă
óră, și de nu me va ascultă, Dumnețeu să-i resplătescă!
Etă-l! Am să-l rog. (Stefan intră.)

SCENA III.

STEFAN, ELENA, CATERINA.

STEFAN a parte: Caterina aici? În cele din urmă,
a binevoit a veni.

ELENA: Fiul meu, Măria Ta, stăpan al Moldovii!
Unind lacrimile mele cu ale acestei s'ermene copile, te
rog să opresci reul ce voesci să faci!

STEFAN a parte: Imi strică tot rostul Tare. Mamă,
rugăciunea ei însași va avé mai mare preț.

CATERINA: Pe fericirea Măriei Tale, Dómnne, te
jur, nu sfărâmă fericirea mea! Ascultă glasul iubitei
mume și imblândește te!

ELENA: Dă-i viața, Stefane, și amândoué Te vom
binecuvântă!

STEFAN: Nu pot strică o hotărire, m'am jurat pe
sceptrul meu domnesc, pe sufletul meu, că nu-l voi ertă.
Nu calc aceea ce am făgădui sufletului meu.

ELENA: Acela care a luat o hotărire rea, pôte să
ia și alta bună. Vei câștigă mult în ochii Moldovii.

STEFAN: E bine. Nu! Ce-mi pasă de Moldova!

ELENA: Dar dcă ar veni Sucéva intrégă să te
rógé?!

STEFAN: Nici atunci... Mamă, ț-am mai spus și
altă-dată. Am isprăvit améndoii. Ce mai poftești?

ELENA: Acésta este resplătirea ce faci mumei
tale? Iți mulțămesec. Fie-ți spre bine aceea ce faci!

STEFAN: Nu este o ți în care să nu-mi faci ne-
ajunsuri. Te amesteci mereu în trebile mele, par că ai
avé vr'o putere asupra mea. Se vede, că ți-s'a urit cu
palatul domniei și doresci mănăstirea?

ELENA: Dumnețeu! Este fiul meu acela care-mi
grăesce astfel?

STEFAN: Nu mai sânt copil. Astăzi me numesc
Stefan vodă. Pentru că întâmplarea a făcut ca să-mi fii
mamă, ai vré să poftești Moldova și eu să fii o
păpușe.

ELENA: Ești rușinea némului teu!

STEFAN: Mergi!

ELENA: Să fii blăstemat! Il voi scapă. Me duc să

smulg cuțitul din mâna gădelui. Voi chema poporul să me ajute; Sucéva își va aduce aminte ceea ce am fost altă-dată. (*Ese.*)

SCENA IV.

STEFAN, CATERINA.

STEFAN: Poporul! Sucéva! Bun sprigin ai! Dar ai uitat, că se mai află și oștirea condusă de vitézul Trifan și vrednicul meu Joldea, cărora le-am spus, ca ați mai cu seamă să ia măsuri strașnice. (*Ecatarina vînd să eșă, o opresce.*) Remăi, Caterino; nu te luă după o ne bună! Tu-l poți scăpa.

CATERINA: Dela Măria Ta nu mai aștept nimic.

STEFAN: Imblândește-te și să vorbim cum se cade! Scii bine, că te iubesc.

CATERINA: Înțeleg, cu ce preț îl pot scăpa.

STEFAN: El este în mâna mea, eu sunt în mână ta.

CATERINA: Lasă-i viața și voi dice că ești mare, fiind că numai astfel me vei face fericită.

STEFAN: Și pe mine numai tu me poți face fericit.

CATERINA: Stăruiesci?

STEFAN: Da.

CATERINA: Altfel nu-l vei eria nici decum?

STEFAN: Chiar decă aș scii, că voi fi treznit în acest minut.

CATERINA: Depărtază ori ce gând de a izbuti! Decă me pui între doue prepastii: mórtea lui séu injosirea mea, află că eu imi aleg pe aceea ce nu me va face să roșesc. Er sângele lui, ca și al meu, să cadă asupra ta, tiran nelegiuit!

STEFAN: Limba ți s'a cam inasprit și te va ține scump.

CATERINA: Ce pot să perd mai scump, decăt pe acela pe care-l iubesc?! Dumnezeu să-ți deie acel bine ce-mi faci mie! Me duc să mor lângă densus.

STEFAN: O! nu; decă ai poftă să privesci, poți vedea și d'aici, erta, vină la ferestă! erta mulțimea cum așteptă; erta călăul, care așteptă numai un semn din partea mea!

CATERINA: Călăul! Me infior. Lasă-me să me duc!

STEFAN: Nu te vei duce. Stai! El va muri și fără tine... Eu dau semnalul.

CATERINA: Ah! (*Cade.*)

STEFAN: Ce-am făcut!? Mama a plecat blăstămându-me și apoi... Dar ce ved!... Umbra tatălui meu! Ce vrei cu mine, părinte!? Ce vești mi-ai aduci? Nu cumva ai venit să me ei cu tine? Cu chipul incrunțat, el me muștră, el me amenință. O! par c'ar avé a-mi cere socotela de tot sângele ce am versat... Cum me întrebi ce am făcut din Moldova? Cum? Te arăți ca să prorocesci peirea némului tu!? O! nu, tată, nu! Nu dice, că am să pier! Me simt abătut ca omul ce-și aplcă fruntea pe marginea morméntului. erta-me, falnicule Rareș; erta pe un fiu nimernic! Am uitat cele din urmă cuvinte ale tale. Tocmai acum mi le aduc aminte. Când erai pe patul de mórte, chemași pe fiii tei și le dăseși: „Copiii mei, fiți drepti, fiți viteji, iubiți Moldova!...” Vai! și fiii tei, abia muriși și ei le uită. Unul cădă cu rușine și celuilalt cine scie ce gróznică cadere i se pregătesce... Așă! am să pier, vii ca să-mi anunți mórtea. Umbră morméntală, vinit-ai ca să aduci spaima în sufletul meu?!... Tată, ai milă de fiul teu!... Caterino, Caterino! (*Cosma intră.*)

SCENA V.

STEFAN, COSMA, CATERINA leșinată.

COSMA: Măria Ta!

STEFAN: Cine me chemă? Tu? Dă-mi pace, fiu al iadului!

COSMA: Măria Ta, vor să te omóre.

STEFAN: Să me omóre!? Cine? Unde sunt ucigașii? Cine?

COSMA: Boerii.

STEFAN: Cari boeri? Spune curând!

COSMA: Moțoc și alții mai mulți. Chiar acum aflai. Viu într'un suflet. Eram din întemplantare la Moțoc; o ușe numai me despărțea de densus. I-am auzit făcând jurământul, și ciocnind cuțitele. I-am auzit dicend: „Să pieră tiranul!” Nici un moment de întârziere. Ești în primejdie, Dómne.

STEFAN: Să poftescă! I aștept.

COSMA: Fugi, ascunde te Măria Ta!

STEFAN: Tacă-ți gura, nerodule!

COSMA: Dar, Dómne...

STEFAN: Ce fac păzitorii palatului? Sunt întreți? Sunt destui?

COSMA: Tocmai acesta voiam să ve spun. Nu e nici unul.

STEFAN: Nici unul! Este adevărat ceea ce spui?

COSMA: Adevărat. Să mi se înțeleze gura, decă nu este adevărat!

STEFAN: Joldea! curând Joldea! Du-te, alergă, găsește-mi pe spătarul, adu-mi pe spătarul! Fulger. Cosma! (*Cosma ese; intră Moțoc, Istrate, Miron.*)

SCENA VI.

STEFAN, MOȚOC, ISTRATE, MIRON, CATERINA leșinată.

MOȚOC: Stefan vodă, pân'aici!... Moldova e sătulă și Dumnezeu te pedepsește prin brațul nostru!

STEFAN: Veniți ca tâlharii...

ISTRATE: Invetă ce va să dică a ucide! (*Il lovesce.*)

STEFAN cădend: Ah!

MOȚOC vedend pe Caterina pe care Stefan o acoperia: O femeie!... Cine?... Sora mea!... Caterino. Caterino!... Tu aici?

CATERINA: Glasul fratelui meu!

MOȚOC: Destéptă-te, raspunde!... E vr'o nenorocire ce ți s'a întemplant?

CATERINA: Nu e alta nenorocire, decăt aceea că logodnicul meu nu mai este.

MOȚOC: Logodnicul teu trăesce; tiranul a murit.

CATERINA: El trăesce?

MOȚOC: Fă semn dela ferestă Miron, ca să afle Moldova ce s'a întemplant!

CATERINA: Stefan vodă ucis!

MOȚOC: Da. Acesta e cea mai bună plată pentru tirani. (*Rocsandra intră.*)

SCENA VII.

Cei de sus, ROCSANDRA.

ROCSANDRA vedend pe Stefan ucis: Fratele meu omorît! Boeri ucigași, ce demon v'a condus mâna să săvârșiți o faptă atât de năgră! Fratele meu, Stefan, fratele-meu, resvrătorii te-au perdit! Nelegiușilor, ce mai vreți?

MOȚOC: Domniță, fratele diale e mort; acum poți strigă: Să trăiescă Moldova! (*Joldea intră.*)

SCENA VIII.

Cei de sus, JOLDEA.

JOLDEA: Ce este? Ce spaimă s'a respândit?

MOȚOC: Ce este, privesce, spătare Joldea!

JOLDEA: O! ce grozăvie!

ISTRATE: Grozăvie, însă dréptă.

JOLDEA: Ce fel, boeri, și ați critezat ca să omoriți pe Domnul Moldovii?

MOȚOC: Pe călăul Moldovii, ca să punem în locu-i un domn.

ROCSANDRA : Inchide-i, spătare, dă-i pe mâna poporului, ucide-i! Ei au omorît pe fiul lui Petru Rareș. Resbună, Joldea, pe fratele meu!

MOTOC : Prê bine, dar mai e cineva mai mare decât spătarul, este poporul Moldovii. Numai el are drept să judece fapta noastră. Ucigașii tiranilor se numesc totdeauna mântuitorii țării. Ștefan Rareș și-a așternut singur, acum se dormă! L'am rugat și mi-a răspuns, că e stăpânul Moldovii și face ce voește. L'am omorît ca să aducem altul a face nu ceea ce voește, dar ceea ce este bine. Acesta e sarcina celui ce voește a sta pe tronul lui Alesandru cel bun și a lui Ștefan cel mare. (*Costin, Ion, Vrancea, Albu etc. popor ubru.*)

SCENA IX.

Cei de sus, COSTIN, ION, VRANCEA, ALBU, MITREA, UDREA, DABIJA și popor.

POPORUL : Trăiescă Joldea vodă!

VRANCEA : Êtă-l colo, a reposat.

ALBU : Dumnețeu sê-l erte!

COSTIN : Boeri, mulțumire voue! M'ați smuls din așa mormântului.

ION : Boeri, ați scăpat Moldova! Ați resbunat pe mulți cari au suferit. Vecinică să fie pomenirea vastră în vremea viitoare! Unde e grozavul fecior al lui Petru Rareș? Doresc sê-l vêd și eu.

VRANCEA : Êtă-l!

ION : Ștefan vodă! Acum sora mea, după îndelungate suspine, va putê ride. Imi pare reu, că n'am fost și eu între aceia cari te-au lovit.

MOTOC : Am aușit strigând „Sê trăiescă Joldea vodă!” Alegerea este bine făcută, Dumnețeu a dat bună sovață gândurilor vostre. Noi, boerii, unim glasul nostru cu al vostru. Așa este, boeri?

BOERII : Așa. Fie-ne el domn!

MOTOC : Astfel că tronul nu se va instrăina din nemul lui Rareș. Spătarul este logodnicul domniței Rocandra, fiica marelui Petru. Ei, dimpreună cu rodul ce e va dărui Dumnețeu, vor cârmui Moldova pe calea ea dreptă.

VRANCEA : Dumnețeu sê le lumineze drumul ca să fie bine și să sfêrșescă cu bine! Sê strigăm cu toți : Sê trăiescă domnul și dâma!

JOLDEA : Dêcă țera are incredere în mine și me lege, eu me supui, cu tôte că ni se dă coróna după întemplantare atât de nenorocită.

TOȚI : Sê trăiesci, Măria Ta!

ION : Fraților moldoveni, mari și mici! Acuma lujba mea de călêu încetéză. Am fost călêu, nu ca să au mârtea, ci ca s'o depărtez. Țiua bună Țic acestei meserii, cea mai urită din tôte câte sânt pe pământ. Ecă ar fi sê fiu călêu, acesta aș putê-o face numai intru acest miserabil, arêtând pe Cosma : care a dat pe ora mea în mâna desfrânatului seu stăpân . . . dar ert.

MOTOC arêtând pe Ion : Acest om nu este boer și are multă sciință, dar este deștept, și are inimă de moldovean; însușiri ce prețuesc mult în aceste timpuri. Iăria Sa pôte găsi un bun stêlp pentru domnie și un rat pentru țeră. (*Elena intră.*)

SCENA X.

Cei de sus, ELENA.

ELENA : Fiul meu, fiul meu! . . . Vai! mi-am blâșmat copilul. Nenorocire mie. Nimernică mamă . . . El perit . . . Ștefane, Ștefane, scumpul meu!

ȘTEFAN abiă grăind : Mamă, ertă-ne! (*Espiră.*)

Cortina cade. Fine.

N. V. Scurtescu.

Mângăere în lacrimi.

(Goethe)

„D e ce te-arăți așa de trist

In cês de veselie?

Pe ochi se vede că ai plâns,

Și nu vrei sê-mi spui mie.

„Și dêc' am plâns, mi-am plâns atunci

Durerea mea cea mare,

Și mult e dulce lacrima,

Ce-aduce alinare.”

Voiși te chiamă prietenii

Lă pept ca să te strângă,

Și ce-ai perdit ei vreau, sê uiți

Și jalea-ți sê se stingă.

„Voi veseliți, dar gândul reu

Nu scii cât me muncesce;

Ah, n'am perdit nimica eu,

De și ceva-mi lipsesce.”

Puterile adună-ți dar

Acum fiind la vreme.

Și ce doresci, tu vei avê.

Luptând far' a te teme.

„Aprêpe nu e, ce voesc

Sê-mi cadă parte mie —

Dar strălucesce mai frumos,

Ca stêua pe tărîe.”

De stele nu grăi acum,

Căci nu doresci de stele —

In nôpte numai vesel ești,

Când poți căută la ele.

„La ele-adesea caut și eu

Când ziua 'nct se stinge;

Deci pân' o lacrimă mai am,

Lăsați-me a plânge!”

G. I. Bogdan.

Timpurile ghiățose și diluviul.

III.

Dêcă o teorie ôreși-care voește să fie proclamată de adevărată, atunci trebuie să stee în consonanță nu numai cu rezultatele ce ni plac a le derivă dintr'ênsa, ci și cu adevêrurile puse în scriitorii cei mai vechi. Și cartea cea mai vechiă, în care sânt descrise evenimente, la aparință contrarie cu teoria de sus, fără îndoelă este sânta scriptură. Acolo aflăm la Moise cartea I cap 7 și 8 vorbindu-se despre un diluviu seu despre așa numitul „potop alui Noe”. Moise Țice între altele : „150 de Țile a stat apa 15 coți de naltă peste fața pământului și a inunda acoperind munții. La poruncă dumnețesă Noe și-a făcut o barcă lungă de 300 coți, lată de 50 coți și naltă de 30 coți și a luat cu sine intr'ênsa tot felul de animale ce nu pot trăi în apă, dar din fie-care câte o părechică, și 'n barca aceea s'a mântuit pe sine cu pe soția sa, cu pe toți pruncii sei dimpreună cu multele părechi de animale; cele alalte făpturi, ômeni și animale, ce nu pot trăi în apă, s'au innecat. Barca s'a oprit pe muntele Ararat din Armenia.”

Cumcă evenimentul acesta s'a întâmplat intru adevăr, ni spun și tradițiunile altor popore. Așa în istoria Babilonenilor aflăm vorbindu-se de o esundare foarte mare, căreia s'îi fie cădută victimă întregă omenimea, afară de câțiva eșni. Acolo se dice: „Murind Otiartes, urmă în domnie fiul seu Xisutheus; la acesta i se arătă în vis Saturn și i spuse în 15 a lunei Daesius (a doua lună după ecuinocțiul de primăveră) se va prepădi întreg genul omenesc de pe pământ. Saturn apoi i demandă lui Xisutheus să scrie scirea acesta și să o îngroape în Sippara, ce se numește și cetatea sôrelui. Mai încolo i demandă să-și construască o nae, pe acesta să o inzestreză cu tot felul de proviant, să adune într'ensă tot felul de paseri și animale, ce nu pot trăi în apă, acolo să intre densus cu toți amicii și cunoscuții sei. Dacă îl va întreba cineva, unde vră să navigeze, atunci să răspundă, că la deși, pentru ca să se roge de densus să-și reverse mila peste genul omenesc*. Xisutheus ascultă de porunca ddească și construiește o nae lungă de 5 stadie și lată de 2 stadie și făcând după cum i demandă deul. După ce s'a tras puțin apă, Xisutheus a trimis din nae paseri, dar acele er s'au rentors, din cauza că n'au aflat pământ uscat. El a trimis și în a II-a și paseri, dar și aceste s'au întors; cele ce le-a trimis a III-a și nu s'au mai rentors. Atunci Xisutheus eși din nae, sacrifică deșilor pentru că l'au mântuit și apoi dispărură. Cei ce au rămas pe pământ îl strigară, la ce densus să le fie răspuns: „Fiți temetori de Ddeu, mergeți la Babilon și luând de acolo scrisoarea îngropată, numiți pământul acela Armenia*.”

Mitologia grecescă încă ne vorbeste despre o esundare cumplită. Pe timpul lui Deucalion și a soției sale Pyrrha, Grecia întregă fu inundată de apă; totă omenimea s'a înecat, numai Deucalion cu Pyrrha s'a mântuit pe o nae, care se oprise pe muntele Parnas.

Din descoperirea lui Moise și din tradițiunea grecescă ne convingem, că înainte de diluviu au asistat omeni.

Dar și la alte popore antice aflăm vorbindu-se despre atari evenimente. Așa într'un fragment de carte chinezescă intitulat „Chonking”, împăratul Yao dice în discursul seu: „Apele, care mai înainte ajungeau până la ceriu, acum s'au contras până la pôlele munților, acoper numai colinele cele mai aședate. Dacă voim să facem din țera noastră o țera agricolă, atunci este neapărată necesitate să construim canaluri ca să se scurgă apele și să rămână colinele pământ productifer*. De aici putem afla, că apele pământului s'au vârsat și au înecat până și vârfurile munților, după aceea erăși s'au contras, așa cât pe timpul împăratului Yao, China începea să devină țera agricolă.

La Tartari și la Hindu încă se află urme despre diluviu; ba! la cestia scirea este suscepută și în cărțile cele sante. În cartea intitulată „Bhagawata” se dice despre diluviu: „După ce demonul Hajagriva a răpit dela Brahma pe Vedas (biblia Hindelor), căci Brahma la finea Manwantarei** a șesa s'a retras la repaus, atunci s'a corupt omenimea, afară de 7 Riși și de Sajavrata. Vișnu în formă de pescuț se arătă lui Sajavrata, care venise la valea Critamala ca să se purifice; din pescuț Vișnu se făcând pește tot mai mare și Sajavrata s'a uimit foarte, deci l'a și persecutat până în ocean voinde ca să-l prindă. Ajungând la ocean Vișnu se descoperi lui Sajavrata și i spuse că în timp de 7 zile se vor îneca. Densus să-și facă o nae nouă și spațioasă.

* Veți Jackson „Anticități chronologice”, trad. germ. de pe englesă de G. E. Windheim.

** Manwantara la Hindu înseamnă un perod de ani, care să cuprindă 852000 de ani divini, înțelegând sub an divin un an compus din 365 de zile, dar fie-care și de aceste să numere un an de ai noștri. Omenimea trăește în Manwantara a VIII-a.

să adune într'ensă tot felul de plante medicinale și grăunțe bune de mâncare, să dea loc la cei 7 bărbați sfinți și la femeile lor, să aducă din toate animalele câte o părechie și apoi însuși să se sue fără de frică în nae. „Și atunci Sajavrata — dize Vișnu — să veți pe Ddeu față în față, cum îți va răspunde la toate întrebările tale*, după aceea dispărură. După 7 zile oceanul eși din țermuri și ploii locali inundară pământul. Sajavrata cugetând la Ddeu, vedu o nae enormă notând pe apă, intră într'ensă, după ce implini toate cererile lui Vișnu și vedu pe acesta cum i legă naia, cu un șerpe marin ca și cu o funie grosă, de infricoșatul seu corn. Treccând potopul, Vișnu ucise demonul și recăpătă pe Vedas, apoi introduse pe Sajavrata în sciințele divine și destină de al VII-le Menu* sub numire de Vaivaswata, adecă fiul sôrelui.**

Ce e mai mult! Notițe despre atare esundare aflăm și la poporele din America nordică. În descrierile sale de călătorie Kalm dice, că între sêlbatici de prin America nordică circulează faime, că țera lor de mult, foarte de mult a fost esundată până la vârfurile munților celor mai înalți.***

Dar nici de prin Australia, nici din Africa sudică și nici dela poporele Americii meridionale nu avem scire despre atare esundare. Atâta se pôte statori, că esundările, de care amintesc poporele de pe emisfera nordică, să se fie întâmplat cam cu 2300 a. Ch. seu mai înainte de asta cam cu 4200 ani.

Dacă voim să dăm o esplicare cât mai rațională despre acele esundări, seu despre diluviu, atunci trebuie să cercăm înainte de toate, intru cât a fost posibil acest fenomen infricoșat?

Moise dice că pământul a devenit înecat prin mulțimea ploilor. La Chinezi împăratul Yao dice numai, că apele au scădut, seu că mările s'au contras, de unde se pôte induce, că esundarea s'a întâmplat înfându-se mările succesive. În Vedas la Hindu, cartă trairă mai aproape de Jorailteni de cât Chinesii, se dice că pământul l'au înecat ploile, și că unii muritori s'au mântuit pe nai construite la poruncă ddească.

Diferința mare se află între datele ce le avem despre diluviu, dar într'una vedem că toate consună, că adecă diluviul să fie avut loc în mileniul al V-le înainte de asta. Ce este mai caracteristic! Tradițiunea fie-cărui popor vorbeste numai despre inundarea țerii sale și despre înecarea poporului seu! Numai Moise dice, că tot pământul a fost înecat! Dar dacă afirmațiunea aceasta este adevărată, cum și de unde să ni putem intipui, că s'au strins în atmosferă atâția aburi de apă ca să ploie ploii torențiali 40 de zile și 40 de nopți? Seu unde să fie evaporat după aceea atâta apă, ca să rămână pământul uscat? Să nu scrutăm după minune, ci să amblăm pe unde ni permite rațiunea!

Înainte de Moise au fost omeni, deci și pământ uscat, așa dară atmosfera pământului nu a putut primi din apele pământului atâția aburi, ca să ploie dintr'ensă după aceea 40 de zile și 40 de nopți și să înecă întregă fața pământului! Apoi nici muntele Ararat nu este cel mai înalt munte de pe pământ! Drept aceea ni este permis a presupune, că și la Moise va fi corect a admite o esundare parțială, și nu a întregii suprafețe a pământului!

După această corectură esențială, să cercăm a esplică diluviul din teoria sus-atinsă!

Cu 5000 ani înainte de asta ecuinocțiul de primăveră al pământului abiă va fi trecut dela A nișel în

* Menu înseamnă fiul lui Brahma. Veți „Tratatul despre istoria, anticități, artele, sciințele și literatura Asiei” de Sir William Jones, trad. din engles. de I. Th. Fick pag. 357.

** Veți tot acolo pag. 60 și seq.

*** Veți tot acolo pag. 60 și seq.

Lupta zimbrului cu lupii.

direcțiunea spre C. Cu alți 5000 de ani înainte va fi fost trecut dela D spre A, adică emisfera nordică a pământului cel puțin până în apropiere de tropicul racului va fi fost un deșert ghiătos, fără de nici o urmă de viață. De atunci încôce, primind polul nordic din ce în ce mai mulți rați de lumină, a încetat de a se mai forma ghiată. Apropiându-se ecuinocțiul de primăveră către A, ghiata din prejma tropicului s'a topit și apa de pe pământ a început să-și schimbe cursul spre emisfera sudică. Crescând și căldura alături cu soarea, din apele emisferei nordice s'a implut atmosfera de aburi. Întru aceste apele s'au contras și au lăsat în urma lor țări acomodate pentru locuințe omenești. Adam se simți de minune bine în raiul pământesc, de ore-ce pământul, odihnind mai mult decât 10,000 ani sub aripile oceanului, devenise un magazin de bunătăți, pe care sôrele cel întinerit le imprăștiă acum pământurilor din mână plină!

Mai mult decât 2000 ani trecură dela ivirea omului pe pământ și acesta gema acum de mulțimea omienilor, cari descinseră de pe munți tot mai la vale și ocupând pământul cel mai folosibil, înființară staturi, dintre cari China cu bună-sămă va fi avut rolul cel mai însemnat!

Dar să ne punem în vedere spre exemplul timpul de tranziție dela erno la veră și dela veră la erno, cuprinzând anul constătoriu numai din erno și veră! De câte ori avem în martie zile foarte calde, așa, cât nici nu ne mai vine în minte, că din dărul acestor zile farmecătoare se mai află niște viscole, cari în aprilie său mai rar și în maiu ne vor preface în nimica speranțele, ce le-au sedit pe câmpuri și le-au spândurat de pomi zilele cele amăgitoare ale lui martie! Și erăși de alta parte, de câte ori prin octombre, decă nu doră și prin septembre, un vânt meo-noptial ca și cu seceera morții scerge de pe pământ vestmântul cel încă destul de festiv al verii și întinde covorul cel alb plin de flori, carele prin novembre, ba alta-dată chiar în decembre se mai împătură pentru câteva zile! Și ore ce sunt schimbările aceste cu drept cuvânt neașteptate? Sunt efectele forțelor naturei, care nu au ajuns să se ecuilibreze!

(Incheierea va urmă.)

T. Ceontea.

Femeia în istorie.

(Urmare.)

Dar să trecem acum la romane, despre cari știu, iubite cetitoare, că cu mai mare interes veți ceti.

Și care română nu ar ceti bucuros și cu plăcere despre virtutea, iubirea de patrie și de cultură prin cari escelând romanele, și-au câștigat un renume distins în istoria universală?

Fetele la romani erau foarte strict crescute, le-au crescut numai de femci casnice; însă decă ele au găsit des ocaziune să fie mai mult decât acele, asta a fost eflusul spiritului republicei, care a exerciat influința sa binefăcătoare în multe direcțiuni și asupra secului femeiesc.

Posiția femeii eră demnă de a bărbatului, de și prin lege eră condamnată mai ca sclavă față de bărbat. Însă dintr'o parte obiceiul, dintr'alta istețimea și amabilitatea ei, i-au dat în curând și ușor domnirea asupra căsii și foarte des și asupra bărbatului.

Dar să privim mai cu atențiune romanele cele mai renumite! Să începem la

V e t u r i a.

Templul cel mare în Roma, edificat și sfințit de regele Numa Pompiliu, în onoarea lui Janus patronul în-

cheării resbelului și a păcii, eră deschis căci Roma se găta eră de resbel. Și chiar în contra unui fiu al ei: Caiu, Marciu, Coriolan, (numele Coriolan i s'a dat ca predicat după un resbel glorios în contra Volschienilor, pentru bravura ce a dovedit ca beliduce cucerind orașul Corioli.

Coriolan, erumpând o fomete în Roma, propuse senatului a folosi acesta spre a detrage dela plebei drepturile politice abia câștigate; așa, ca magazinele de bucate (donate de un rege Sicilian) să se deschidă plebeilor numai cu acea condițiune, decă ei vor renunția de a avé tribunii lor. Propunerea acesta rēutăciosă a produs o certă în care Coriolan a fost ținta urei poporului, care prelindea, ca acest despoiător al drepturilor poporului să se tragă înaintea justiției; tribunii au isbulit să esopereze ca să fie ascultată pretensiunea poporului, și după cele mai vehemente desbateri Coriolan fu esilat pentru totdeauna din Roma.

El fugi la Volschieni, inimizii Romei, cu dorința d'a se resbună în contra patriei sale.

În puțin timp el a capacitat pe Volschieni de a decis un nou resbel în contra Romei, și au incredințat lui comanda supremă a armatei.

Coriolan a sporit armata acesta cu o mulțime de esilați romani, cari cu bucurie i s'au aliat.

Pustiind și cucerind orașele pe unde trecea cu oștea sa mare, el ajunse înaintea Romei în 488 n. Chr.

În Roma intră frică mare, căci nu avea armată, care să combată pe fiorosul Coriolan. Nesciind ce să facă, senatul hotări să trimită la dēnsul o deputațiune, care să cēră pace.

Coriolan însă primi deputațiunea cu superbie nemărginită și fiesă niște condițiuni atât de aspre, încât Roma nu le putu primi.

Deputațiunea a dona și a treia avură acelaș succes nefavorabil. Într'aceste crudul resbunător amenință, că va dērămă orașul întreg. Atunci Roma risca să facă o cea din urmă încercare spre ai înmōiă inima.

Veturia, cărunta mamă, și Volumnia soția lui Coriolan, ședeau lucrând în casă, triste de suferințele ce cruda sorte li-a mēsurat. Coriolan, iubitul lor, esilat, venia spre oraș cu oște cruntă, ca să-și resbune. Veturia tocmai mângăia pe Volumnia, pe care o cuprinse dorul de soțul ei iubit, când ușa se deschise și o deputațiune a senatului se ivi înaintea lor rugându-le să facă ele ultima încercare spre ai molcomi mânia lui Coriolan și astfel spre a scăpă orașul de perire.

Veturia cu ochii plini de însuflețire pentru iubirea patriei, le promise; apoi dimpreună cu Volumnia imbrăcând stola albă, la grumaz și la creșuri țesută cu roșu — ceea ce la femei eră ca la bărbați toga, vestmēt de onore distinsă — luară copiii lui Coriolan de mână și plecară spre tabera lui. Imposant eră șirul femeilor celor mai distinse din Roma, cari s'au alăturat către Veturia, imbrăcate tôte în alb, spre a merge la Coriolan.

El primi deputațiunea femeilor, în a căror frunte se află mama și soția lui, cu tōtă stima. Dar față de rugările lor remase mult timp neînduplecabil, până ce în sfērșit Veturia se aruncă la picioarele lui dīcēnd, că numai peste cadavrul ei va putē trece în Roma.

Acēsta pavire a inmōiat inima bărbatului superb și între lacrimi amare strigă: „Mamă, mamă! m'ai desarmat; ai mântuit Roma, dar ți-ai perdit fiul”.

După aceea el conduse armata îndērēpt, și prorocirea lui se adeveri iute, căci pe drum fu ucis de Volschieni.

Cu însuflețire mare fu primită Veturia, mântuitoarea Romei, când se rentorse în oraș; însă durerea nemărginită pentru pierderea fiului seu o duse curēnd în mormēt. Dar memoria ei a ramas eternă.

Virginia.

In alléurile recoroşele ale unei grădini frumoşele din Roma se preumblă Virginia cu mătuşa ei, care i eră şi crescătoreea, căci mamă nu mai avea.

Frumoşă eră Virginia, ca tôte romanele, frumoşă ca Venus, ba încă döră şi mai frumoşă. Pêrul ei negru care incungiură faţa-i albă şi clasică, îl purtă ca vestal-linele, înainte buclat puţin şi ţinut de un diadem care numai in mijlocul frunţii se vedea, înderept eră impletit şi arangiat in formă de roşă peste care apoi venia un vël care ajungea până la umeri.

Tôte romanele se peptenau aşă sub republică. Toaletă-i se compunea dintr'o tunică albă ţesută ici-colea cu vênêl, la umeri cuprinsă cu agraffe, er la mijloc înfăşurată cu un brău lat.

Din ochii ei negri lucitori, se reflectă o tristetă, dîcend cătră mătuşa sa :

— O! nu mai vine Itiliu.

— Nu fii supêrată, dragă! Scii, că e ocupat cu pregătirile pentru nunta.

Inşé Virginia nu audiea cuvintele consolătore ale mătuşei sale, ci privia cu ochii plini de fericirea unei mirese inelul de logodnă pe care se jucau raşele sôrelui şi care după datina romană îl purtă pe degetul al treilea dela mâna stângă, căci se dicea că acel deget stă in legătură prin un nerv cu inima.

Dar deodată ea sări cu bucurie cătră uşa grădinei, de unde chiar venia Itiliu, iubitul ei mire.

Inşé nu mult timp putură sta mirii fericiţi braţ la braţ, căci ecă uşa se deschise de nou şi pe prag se arêtară ômenii legii cu porunca decemvirului Appiu Claudiu, ca pe Virginia sê o ducă inaintea justiţiei.

Leşinată la aceste cuvinte, ea cădû in braţele lui Itiliu, de unde cu sila fu smulsă şi dusă.

Appiu Claudiu, un decemvir tiran, s'a inamorat de mörte de Virginia, fêta lui Virginiu, un căpitan al plebeilor, fără nici o speranţă d'a o puté luă de sotie, căci nu numai Virginia eră logodită, dar şi el căsătorit. Divorţurile nu formau vr'o raritate mare, dar legea opriă căsătoria între patriciu şi plebeiu. Cu cât inşé putea fi mai puţin vorba de o căsătorie intră el şi Virginia, cu atât mai mult se nisuia el a o căştigă prin tot felul de intrigi.

După ce s'a convins, că păzitărea Virginiei nu se pôte cumpêră pentru intenţiunile lui, a autorisat pe un client şi instrument al lui, sê pretindă edarea fetei pentru cuvântul că fêta ar fi a unei sclave d'a lui, prin urmare selava lui, adecă a clientului.

Asta s'a întemplat, şi aşă Virginia fu adusă inaintea justiţiei.

Virginiu, care se află departe in taberă in contra Sabinilor cu cari avea Roma resbel, nu sciea nimic despre mişelia ce s'a sêvêşit in contra ficeei sale.

Inşé abia primî scire prin Itiliu, grăbi împreună cu amicii lui in Roma, unde a documentat că Virginia e ficea adevêrată a nevestei sale. Dar Appiu Claudiu a declarat, că el e fôrte bine informat despre tôte, şi fêta lu judecată selava clientului seu. Cu tôte că toţi erau convinşi despre nedreptatea acestei judecătii, inşé cu mult mai tare se temeau de decemvirul puternic, incungiurat de lictorii sei, decăt sê fi cutezat amicii lui Virginiu a combate nedreptatea cu forţa.

Virginiu singur a prevêdut, că numai un mijloc este a scăpă ficea sa de desonorare. Cu linisce mare, ca şi când s'ar fi convins de adevêrul judecătii, s'a rugat de iertare de Appiu Claudiu, şi de odată îşi cerû voia d'a puté consolă fêta desperată.

Acum el pãşi cătră Virginia plângendă, o chemă la o parte şi ştergêndu-i lacrimile, i şopti cuvintele :

— Iubita mea! Numai un mijloc seiu spre a-ţi scăpă onôrea. Acela e mörtea! Vrei?

— Vreu, tată! — respunse ea cu o rezoluţiune admirabilă.

La aceste cuvinte Virginiiu scôse un pumnal şi străpunse ficea sa iubită.

Apoi ţinû ferul plin de sânge cătră Appiu Claudiu, rostindu-i cuvintele :

— Prin acest sânge innocent sfinţese capul teu Deilor din infern!

Şi inainte de ce decemvirul spăriat ar fi putut da lictoriilor sei porunca d'a prinde pe bêtrânul curagios, se repeđi pe cal, şi alergă in taberă, unde povestind cele întemplate, infuriă armata întregă.

Armata, cu dispreţ şi ură in contra tiranului, urmă cuvintelor lui Virginiu şi se rescolă contra decemvirilor. Virginiu, pe care voiră sê-l alegă conducător, nu primi, dicend că pentru el nu se potriveşte nici un post de onôre, până ce Virginia nu va fi resbunată.

Virginia a şi fost resbunată, căci decemvirii, a căror domnire a causat multe rele Romei, s'au gonit pentru totdeuna (in a 449 n. Chr.)

Sângele inocent al Virginiei a fost sigilul libertăţiii noue; tocmai ca in an 510 n. Chr. sângele Lucretiei, care mai bine s'a sinucis, decăt sê trăiescă desonorată, şi prin mörtea ei Romanii infuriaţi s'au resculat in contra regilor şi gomndu-i au proclamat republica.

(Incheierea va urmă.)

Petronela Cornea Mişici.

Studii limbistice.

— O sută de etimologii revindecate. —

(Urmare.)

95) *Clinti, sclinti, scrinti*. Cuvântul „clinti“ se află numai in dictionariul dlui Polizu şi Cihac (Dictionariul Academiei române de Laurian şi Massim sub cuvântul „scrinti“ pomenesce şi despre „clinti“), dar e usuat şi in graiul bănăţenesc, şi are semnificaţiunea de : a mişcă din loc, a se mişcă; movere, se movere lat.; mouvoir, se mouvoir, remuer fr.; bewegen, sich bewegen, weg-rücken germ., d. e. nu clinti pëtra acêsta din loc; taci, sê nu te clintesci, căci capêti bătăie (clinti insemnă nu numai : a nu se mişcă din loc, ci nici aş aplecă, inchină, ori mişcă trupul). In graiul bănăţenesc nu are cuvântul „clinti“ şi semnificaţiunea de „agitare“. Cuvântul „sclinti“ e tare usuat in graiul bănăţenesc (mai vêrtos in albia Căraşului), el este identic cu „scrinti“ şi insemnă : luxare, distorquere lat.; tordre, detordre, de-boiter fr.; verrenken, vertauchen, verrücken germ., d. e. Petru ş'a sclintit sêu scrintit piciorul, mâna, degetul etc.; in înţeles figurat : Petru este sclintit sêu scrintit de minte. Dl Cihac cunoşce in conglausuire cu graiul bănăţenesc pe lângă „scrinti“ şi „sclinti“, care din urmă verb nu se află şi in celelalte dictionarie românesce.

Dl Cihac : Dict. etym. daco-romane, éléments slaves etc. pag. 60 şi 61 reduce pe „clinti“ la una şi aceeaşi rădêcină cu „clăti“ şi „clătina“, şi acêsta o face dlui cu tendinţa spre a esoperă o etimologie slavă, derivând estmod tôte aceste cuvinte dela paleoslov. „klatiti“ : quater, pulsare lat.; dela bulg. „klati“ : agiter fr.; dela croat. „klatiti“ : abbatre fr.; dela boem. „klatiti“ : se-cover, branler fr.; schütteln, schwenken germ. Dar acêsta etimologie a dlui Cihac e necorectă, pentru că nici forma, nici conceptul cuvântului „clinti“ nu conced o astfel de derivaţiune. Dar dl Cihac face o greşelă şi mai mare, căci el desbină de „clinti“ pe „sclinti“ şi „scrinti“ măcar că unitatea lor in formă şi concept este evidentă, şi apoi pag. 82 incurcând la una şi aceeaşi rădêcină pe „scrinti“ şi „sclinti“ cu „creţiu“, cu „crunt“,

cu „crucă“, cu „scriociob“ și cu „scrutar“, face astfel o confuziune etimologică ne mai pomenită. Nu cred că este filolog serios care să nu condamne o astfel de procedură necritică a dlui Cihac. Noi sub numărul 19 și 59 al acestui tractat, am documentat, cumcă „crețiu“ și „crênten“ sunt cuvinte de diferite rădăcini, de origină romană, eră în „crunt“ d. e. crunt de sânge, vede tot filologul nepreocupat pe „cruentus“ lat. Noi am afirmat de repetiție ori în decursul acestui tractat, cumcă filologii neromâni, cari nu au crescut de mici cu geniul și spiritul limbei românesci, nu pot cuprinde cu mintea lor spiritul organizatoriu al acestei limbi, pentru acești și comit dênșii erori compromițătoare. Estmod numai dlor pot derivă cuvântul „unghiția“ (unditia) din elemente străine, eră nu dela unghie (ungula lat.), precum scie derivă tot țeranul român, și precum au format acest cuvânt mai tôte limbele (veđi Cihac : Dict. etym. daco-romane, éléments slaves etc. p. 439 și Miklosich : Beiträge zur Lautlehre der rumunischen Dialecte, Wien 1882 Consonantismus II p. 8.)

Dl Cihac, locul citat, în incurcătura de diferite cuvinte ce a făcutu-o, derivăză cuvântul „scinti“ și „scrinti“ dela paleoslov. „kratu“ (cet. krontu“) : tortus lat., „kratitise“ (cet. crontiti-se) : torqueri lat., „kruciti“ (cet. creiti) : contorquere lat., „krenati-krena“ : deflectere lat.; dela rus. „krutyi-krutü“ : tordu, raide, escarpé fr., gedreht, steil, abschüssig germ.; dela polac. „krety“ : tordu, crepu fr., gedreht, kraus germ., „kret“ : torillement, torsion, vertige fr.; zusammendrehen, windung, schwindel germ.; „okrotni“ : cruel, farouche fr., grausam, wild germ., „skrekac“, „skrakac“ : tordre fr., drehen germ.; „skret“ : torsion fr., windung germ.; dela boem. „kruty“ : tordu, cruel, farouche fr.; gedreht, grausam, wild germ., „krut“ și „krout“ : torsion fr., windung germ.; „krutiti“ : rendre acerbe fr., herbe werden germ.; „krutiti“ : tordre fr., drehen germ.; „skrut“, „skrutek“ și „skrutily“ : de tordu, crepu fr. zu drehen kraus germ.; dela neoslov. croat. „krut“ : dur, brut, cruel fr., dick, hart, roh, grausam germ.; dela sêrb. „krecav“ : crispus lat. Dar tôte aceste etimologii ale dlui Cihac intru derivarea cuvântului „scinti“ și „scrinti“ din elemente slave sunt din punct de vedere al formei și conceptului cuvântului cu totul necorecte.

Etimologia cuvântului „clinti“, „scinti“ și „scrinti“ este evidentă din „clinare“, „clinere“ lat., prin ôreșicare formă de limba romană rustică „clinitare“ seu „clinitire“ și „ex-clinitire“. La acesta etimologie ne constringe nu numai forma și conceptul cuvântului, ci și dialectele limbei franceze, pentru că în Hecart : Dictionnaire rouchi-français, Valenciennes 1834 pag. 116 aflăm „clinchier“ pentru : bouger, remuer fr., sich rühren, bewegen germ. Hecart produce frasa : „il a un mal de reins qui le fait souffrir quand il se clinche“, adecă : el are un morb de rerunchi care-l face să suferă dureri, când se clintesc (în graiul bănățenesc se respunde și „clinesce“ pentru „clintesc“). Apoi în Hubert : Dictionnaire wallon-français, Liège 1857 pag. 126 încă aflăm „klaintschi“ pentru : pencher, incliner de côté fr., neigen, sich neigen, sich beugen germ.

Deci este demustrat, cumcă cuvântul „clinti“ și compusele sale „scinti“ seu „scrinti“ sunt de veche origină din limba romană rustică.

96) *Hamesi, hămsi.* Cuvântul „hamesi“ și „hămsi“ înseamnă : fame conficio, excrucio, macero; fame macerar, extrema fame divexor lat.; affamer, fair mourir de faim; mourir de faim fr.; aushungern, verhungern germ., d. e. începură ostentii a hămesi și a se bolnăvi; cai morți și hămesiți; ați hămesit boii cu multă mênare în plug și nemâncare; omul acesta e hamesit de fôme.

Dl Cihac : Dict. etym. daco-romane, éléments slaves

etc. pag. 134 derivăză cuvântul din elemente slave, dela boem. „hamati“ și „hamtati“ : devorer fr., verschlingen germ.; „hamcil“ : glouton. avare fr., gefräßig, geizig germ.; „hamat“ : happer fr., aufschnappen germ.; „hamcit“ și „hamtit“ : devorer fr., verschlingen germ. Dl Cihac confrontăză și pe alban. „hames“ : glouton fr., gefräßig germ. Dar acesta etimologie a dlui Cihac e cu totul falsă, de ôrece cuvântul românesc „hamisi“ are cu totul înțeles contrariu cuvântului boemesc și albanes, anume : cuvântul românesc nu înseamnă : mănca mult, a inghiti, ci din contra înseamnă : a flămânzi.

Etimologia cuvântului se află în „fames“ lat., ce în dialectele limbilor romane sună „hame“. Astfel în Fuchs : Die unregelmässigen Zeitwörter in den romanischen Sprachen, Berlin 1840 pag. 169. anume în dialectul „gascronic“ despre care se tractăză acolo, se dice, cumcă acest dialect mută la începutul cuvintelor pe „f“ în „h“ și între altele din „fames“ lat. formăză „hame“ : faim fr., hunger germ. Asemene și în limba spaniolă aflăm „hambre“ pentru : fôme, și „hambrear“ pentru : a foma. În Monti voc. dei dialetti di Como, Milano 1845 pag. 4 aflăm „am“ pentru : mangia (mănăncă) ital. și : fa am : mangiare ital. În Morri : Vocab. romagnolo-ital. Faenza 1840 pag. 34 încă stă „am“ pentru : voce imitante l'azione di chi trangiottisce qualche cosa, — va să dică : cuvântul ar fi o onomatopee reprezentătoare de sunetul ce ce produce prin inghițire de bucate. În Banfi : Vocabolario milanese-ital., Milano 1852 pag. 15 încă aflăm „amm“ pentru : mangia (mănăncă) ital. Acest „am“ al dialectelor italienești stă pentru „ham“ căci dialectele italienești lapedă pe „h“ dela începutul cuvintelor.

Deci este documentat, cumcă cuvântul „hamesi“ și „hămsi“ este urđit din lătuiescul „fames“ și este de origină rustică.

97) *Rumên.* Cuvântul „rumên“ (nu „rumean“ seu „rumin“) înseamnă, în concepțiune principală numai : roșietă naturală a feței; faciei color rubus lat., face vermeille fr., gesichtsrothe germ., d. e. omul acesta e rumên în față; de aci apoi derivatele „rumeni“ și „rumenă“ d. e. omul acesta eră veșted mai înainte, dar acum a rumenit eră în față; omul acesta se rumenesce în față cu rumenele. După cunoscința noastră cuvântul „rumên“, „rumeni“ și „rumenele“ nu se aplică decât la colôrea roșie a feței.

Dl Cihac : Dict. etym. daco-romane, éléments slaves etc. pag. 321 derivăză cuvântul „rumên“ din elemente slave, dela paleoslov. „rumenü“ : ruber lat., „rumeniti“ : rufare lat., combinând și pe neoslov. croat. sêrb. „rumen“ : rouge fr., roth germ., „rumenilo“ : fard rouge fr., rothe gesichtsschminke germ. Dar acesta etimologie a dlui Cihac nu este corectă.

Dicționarul Academiei române de Laurian și Massim, București 1871, pune cuvântul „rumên“ între cuvintele străine din glossariu, și apoi îl derivăză din sanscritul „ruth“, măcar că cristalisarea limbei românesci în prima linie și în factorul principal nu are nimic de a face cu limba sanscrită.

Etimologia cuvântului zace în lătuiescul „rubinus“ care este urđit din „ruber“ și „rubeus“ și înseamnă un ce de colôre roșie. Din „rubinus“ prin lăpédarea finalului „us“ și trecerea lui „i“ în „e“ s'a format „ruben“, apoi prin convertirea lui „b“ în „m“ (ca „premendă“ din „prebenda“, „magrin“ din „bagrin“, „metură“ din „betula“, „mrênă“ din „brênă“) după cum cere dinamica limbei față cu finalul „-ên“, s'a format „rumên“. În Porru Dizionario sardu-italianu, Casteddu 1832 pag. 115 încă aflăm „rubiu“ pentru : rosso (roșiu) ital.

Deci este documentat, cumcă cuvântul „rumên“ este urđit din „rubinus“ și trebuie să fie de o străveche origină din limba romană rustică, și cumcă din limba

daco-română prin scriitorii români cari au cultivat limba veche slovenescă, a intrat cuvântul în limba paleoslovenică și în limbele slave meridionale, căci la din contra ar trebui acest cuvânt să vină înainte și în limba boemescă, polăcescă și rusescă, ceea ce însă nu este cazul.

(Va urma.)

Simeon Manguica.

Scruluii mei. . .

Budapesta 5/17 decembre.

Amice Redactore! Am avut nesocotința d'a me ingagiă colaboratore pe față la prețuita-ți fôie. E bine, fostu-i-am și i remăneam conlucrătoriu, de câte ori imi veniă bine, pentru toideuna, fără ingagiament special; acuma, că am consimțit a fi numărat în public între scriitorii „Familiei“, astfel devenind obligat a-mi subscrie publicațiunile, prin acēsta mi-am îngreuiat relațiunile peste prevedere.

Ecă-vi cauza pentru care de 11 luni încôci, mai mult ca de 11 ori am apucat condeiu și am scris câte ceva pentru „Familia“, ér terminând și recitind, a trebuit să recunosc că — *nu se potrivește*, mai vèrtos sub numele meu, pentru acēsta fôie.

Lumea română, câtă me cunôșce, știe că — nu me numer între cei fricoși, ba că mai de multe ori am fost prè cutezătoriu în publicitate. Da, când am fost condus numai de considerațiuni pentru persôna mea. Însé d'altă parte, sânt scrupulos escesiv, când activitatea mea, cuvintele și argumintele mele ating persône seu instituțiuni stimate și amice.

Alta de tot ar fi, când noi însi-ne, noi și numai noi am fi săpâanii chemați d'a ne censură și judecă; ceea ce însă în cele mai multe, mai principale cause publice chiar nu sântem.

„Familia“ este, după programa ei, o fôie literariă, științifică și beletristică. În acēsta programă se cuprinde dreptul de critică obiectivă a tuturor aparițiunilor din viața publică. Dar politica i este interdișă.

E bine: cum se splică, până unde se estinde acēsta interdicere, acest canon Mefistofelic? Eu am cuvânt d'a me teme, că — se splică și estinde cum va plăcē celor dela putere, adecă: cum le va veni la socotelă, la socotela lor domnescă.

Vedeți, dle redactore; atinsei aci o cestiune de critică, de domeniul sociologiei, seu — fie măcar de domeniul istoriei moderne și a fisiologiei politice, și spușei o opiniune a mea, condiționată. Intre impregiurări normale, sănctôșe, nici prin minte nu mi-ar trece a me indoii de îndreptățirea „Familiei“ d'a o trată și discută prin colônele sale — în tôte direcțiunile și cu tôte colorariile ei. Numai aplicarea atacătore și condamnătore la actele politice concrete ale guvernului actual, ar fi eschisă. Dar în situațiunea în care ne aflăm noi Români astăzi față de puterea de stat, eu m'aș teme să fac o încercare prin fôia dvôstre, d'a continuă și a petrunge mai afund în cestiune.

Țin a me esplică mai special, prin casuri positive.

Știut este, că pe la incheierea secolului trecut, și începutul cestui actual, domnilor Magiari fôrte le intră în socotelă — „romanitatea“ Valachiilor; chiar și „continuitatea“ locuințelor lor în Dacia lui Trăian n'o contestau de fel, recunoscând valôrea tradițiunilor și a notițelor Anonimului. Eră acesta lucru prè firesc atunci; căci asemenea recunoscință pe d'o parte contribuă a

separă și izolă pe Români de cătră „periculoșii Slavi“, pe de altă parte Slavilor prin ea se dispută în mod plausibil dreptul istoric asupra părților dacice; afară de acēsta tot prin ea Români se mai avisau și cu religiunea lor la — Roma! Astăzi, când principiul de unitate națională început a deveni factor de stat, când slăbă-nogul și desconsideratul element român, prin grele experimente își dovede vitalitatea, și pe unii istorici moderni i scăpă gura d'a profeți, că — dreptul istoric-național al Românilor din Dacia lui Trăian, are încă să devină motiv de note diplomatice în Europa, astăzi domni noștri magiari odată cu capul nu vor să audă nici de romanitatea, nici de vechimea acestui element, în părțile Daciei antice.

E bine, cestiunea este evidentminte de domeniul istoriei și a criticei ei, cu tôte eu nu me indoresc, că tractând-o cineva și din punctul de vedere al politicei moderne — în „Familia“, n'ar face acēsta făr' a intimpină dificultări de sus dela putere. Dar încă decă atari critice ar fi semnate cu numele meu!

Ecă și un alt cas. Este cunoscut, că în sèptemă-nile trecute, toți, seu mai toți domni funcționari publici din capitală se intruniră și formară un consorțiu pentru întemeierea unui diuaru politic. Sânt mai vèrtos persône, căror le este oprit a face parte din societăți politice. Eu sânt convins, că — precum neatacată pôte să ia „Familia“ notiță de — „patriotica întreprindere a demnilor funcționari români“ și chiar să laude pornirea lor, tocmai așa reu s'ar potieni, decă s'ar apucă să tragă în discusiune critică, obiectivă, întreprinderea, măcar din punct de vedere pur juridic, seu pur logic, psihologic, seu moral.

Apoi eu mai am și pacostea mea specială. Încă de vr'o 20 de ani și mai bine, prin domni români ce le place a se codi prin taberele străine, mi s'a tot insinuat, pân' a devenit proverb, că „fac din tôte politică“. Nu fără temei. Căci într'adevăr eu abiă cunosc întreprindere, mișcare, instituțiune publică, mai vèrtos din inițiativa celor dela putere, care să nu fie din motiv politic și pentru scopuri politice. În fine — vrënd-nevrënd ni se impune adevărul, că întrégă societatea cea mare, ce constitue statul organizat, statul public, cu tôte viața și resuflarea și mișcarea sa — este de natură politică.

E bine, eu, omul aprofundat în nămolul politic — din tinerețele mele, cum astăzi după atâtea amare de esperințe aș putē să cuget și scriu ceva, de tot ferit de politică, când politica este nefericirea noastră, amarul ce-l simțim cu toții, într' tôte?!

Fiind că însă m'am ingagiat, de și cam fôrte târđiu, tot vin să-mi implinesc ingagiamentul, măcar și numai ca de probă, pentru ca onorabili cetitori să vedă și pe față, cum un om pocit politic, scrie pentru o fôie nepolitică. De ocamdată, dle redactore, Vi trimit dintre lucrările mele mai vechi — una ce am găsit-o mai puțin molipsită de colôrea politică. (Se va publică în nr. viitor. Red.)

Al dvôstre etc.

V. Babeș.

Serisori din Bucovina.

Cernăuți 4/16 decembre.

(Ședința festivă a societății „Junimea“, serbarea a patru Georgii, prelegeri gratuite, serata musicală a societății „Armonia“.

La 2 decembre societatea academică română „Junimea“ arangiă în localitățile societății filarmonice române „Armonia“ ședința ei festivă de deschidere.

În loc de bănci înșirate una lângă alta și numet rate, se gășiau mese lungi întinse la cari s'au aședat

oșpeții veniți într'un număr foarte considerabil. Se aflau reprezentanți din toate statele, afară de aristocrație. Aci era rectorul universității, toți decanii facultăților, profesorii români din Cernăuți și toți angajații și impiegații români, erau și reprezentanții ovreilor, cari țin cu Românii, numai membrii aristocrați ai societății „Junimea” lipsiau. Doue mese lungi erau ocupate numai de membrii acestei societăți, al căror numer se urcă peste 80.

Președintele din anul trecut, cu o cordea lată națională peste frac, dl Vicol deschise în aplausele adunaților ședința și după o cuvântare scurtă dară merită, urând succesorului său să crească și să mărească societatea, predece insigniele președințiale noului președinte, dl George Popoviciu, stud. juris, care vorbi frumos despre însemnătatea clasei lucrătive a omenirii, luând exemple din viața tuturor popoarelor, invitând astfel pe membrii la activitate, pentru prosperarea națiunii române. Orățiunile celelalte luară apoi un avânt spre o manifestare generală a patriotismului. Orătorii se întreceau și entuziasmul ajunsese la culme.

Dl decan Schuler aminti, că în țera Bucovinei pe lângă fagul, după care își are țera numele său, mai cresc și alte plante în armonie deplină, ca pomul slav: teiu, germânul stejar și în urmă și Dornbaum, Rosenzweig, ce indică pe Jidani. O armonie mai deplină a atâtor naționalități nici nu se află într'o altă țera a Austriei. Aplause prelungite respușeră, că cuvintele cădură pe pământ roditor.

Dl Iacobovici, stud. juris, salută în limba germană pe oșpeții de nații străine, ce provocă un respuns simpatice din partea reprezentantului societății academice „Lesehalle”.

Dl profesor de universitate Ion Sbiera dișe, că viața Romanului era strins legată în timpurile trecute cu păduri, și de aceea aflăm și la Românii de astăzi acea iubire spre păunii și arbori anumii. În timpurile trecute Românul se retrăgea la o încălecare dușmănoasă adânc în păduri, lăsând văile dușmanilor. În păduri trăia libertatea și independința română și în păduri găsi Românul scăpare de morțe și perire.

Urmă apoi a vorbi dl Ion Bumbac, profesorul dela gimnaziul din Cernăuți, despre sôrtea Românilor după retragerea împăratului Aurelian din Dacia, în evul mied și cel nou, inonând bunăvoința și meritele casei austriace împărătesci pentru esistența Românilor și sfârși cu un să trăiescă asupra împăratului.

Dl asesor consistorial Miron Calinescu salută ca reprezentantele societății pentru literatura și cultura română în Bucovina pe societatea tineră română: „Junimea”. Nainte cu doue-deci de ani, dișe dlui, intrunindu-se mai mulți Români din Bucovina au înființat în Cernăuți pentru prosperarea și concentrarea Românilor inteligenți „Reuniunea Română”. Lărgindu-se terenul activității ei, se transformă ea cu sancționarea împărătescă în societatea de astăzi pentru literatura și cultura română în Bucovina. În scurt timp se lăți terenul activității societății atât de tare, în cât era peste puțință de a satisface dorințele și așteptările. Societatea trebuie deci să salute cu bucurie și ca semn de bun progres, că în zilele din urmă se înființază neconținut societăți speciale române. Nainte de doi ani s'a înființat societatea pentru cultivarea muziceii naționale în Bucovina „Armonia”, care dintr'un an delectază și desfătează publicul român cu producerile ei teatrale și cu concerte. Nainte de cinci ani s'a înființat la universitatea de aici societatea academică română „Junimea”, care a devenit centrul junimii române din Cernăuți. Era anul acesta s'a înființat în Suceva societatea „Școla” pentru prosperarea învățământului român în Bucovina, numărând între membrii ei pe cele mai distinse persoane din

Bucovina și dispunând deja de o avere considerabilă. Activitatea noastră se desvôltă și ia neconținut proporții mai mari și societatea trebuie deci să salute cu bucurie manifestările acestea și înființarea neconținută a societăților speciale.

Dl dr. Beno Straucher vorbi în limba germană, mulțămind pentru cordiala primire, dișend că preoțimea română din Bucovina prin severitatea și inteligența sa a știut demult a se deosebi de clerul catolic și de aceea poziția ei culturală e de toți, fără destingere de relege și nație, recunoscută. În prosperitatea acestui cler își rădică el păharul său.

Urmară apoi doue cântece românesci, cântate de dl st. jur. Ilesian și președintele societății închise ședința oficială, denumind pe dl profesor de universitate Ion Sbiera de președintele ședinței sociale.

Doi dintre „Junimeni”, îmbrăcându-se în strae de domino din garderoba teatrală a societății filarmonice „Armonia”, citiră în aplausele și risetele adunaților foia umoristică „Ploșnița” nr. 00003/4. În foia asta aflăm travestiri umoristice din esperiințele triste și vesele ale membrilor „Junimii”. Pe unii i aflăm ocupând posturi de profesori la universități din sate și orașe din Bucovina, pe alții în dișnică corespondință cu aceste capacități. Târziu nôpte se despărțiră membrii și oșpeții acestei societăți tinere și brave.

O săptămână mai târziu 'avă loc o altă festivitate română în otelul Weiss din Cernăuți. Patru „Georgi” aristocrați români își aduseră în post a minte, ce n'au făcut în cășlegi. Într'a 9 decembre era sf. Georgiu, și numindu-se și dlor Georgiu, au decis de a serbă diua lor onomastică printr'o petrecere de dans. Invitățile erau și gata și în curênd se vedu aristocrația română invitată la o serată de dans în otelul Weiss. În țe limbă au scris acei juni aristocrați ~~invitățile lor~~, nu scim, atâta scim numai, că mai toți husarii din garisona din Cernăuți s'au invitat, pe când angajații români, afară de câți-va germani n'au fost invitați, de sigur, ca să nu atace orgoliul aristocratic al junilor Georgi. Domnii arangiațori gândiau a se ține de diuala cea vechiă, că omul începe tocmăi când e proprietar de moșie, și cum gândiră așa și făcură.

Sera de duminecă serata aristocrată română se compuse mai mult din husari și femeile lor. Jocurile se arangiau în limba francesă. Înședar ascultam la această serată română după o vorbă românescă, căci au diam numai limba germană, când din când și pea magiară. Observam într'o parte a salei trei surori aristocrate române cari din când în când vorbiau în taină cătră olaltă în limba română. Ne aduserăm atuncia aminte de timpurile trecute, când Românul vorbia numai acasă în taină românesce, pe când în public și pe stradă dișea în limbi străine, ca să nu pățescă rușine a fi cunoscut, că-i Român. Norocul Românilor Bucovineni înșe. că la astfel de manifestări național-române n'a participat aristocrația română și prin asta a dat de cunoscut marilor Giorgieni, că în timpul de astăzi o națiune fără respect cătră sine nu pôte trăi.

Societatea pentru literatura și cultura română din Bucovina a decis a ține în lunile ianuarie—februarie prelegeri publice gratuite. La comitetul acestei societăți s'au respicat următorii domni dorința de a ține prelegeri, și anume dl Sbiera, profesor de universitate, dl Ion Bumbac, Stefanovici, Dumitru Socolan și Dionisiu O. Olinescu, cel din urmă va citi studiul său archeologic despre „Tesaurul dela Petrosă”, seu „Cloșca cu puii sei”. Atêrnă dela publicul român, ca aceste prelegeri să se prourmeze după programa otărită. De va fi concursul mare, prelegerile se vor ține în sala cea mare a

societății filarmonice „Armonia“, ér de nu — in sala societății énsași.

*

Intr'a decea decembre societatea filarmonică română „Armonia“ arangia serata a treia musicală cu concursul benevol al dómnei Virginia Zurcan, și a domnișórelor Elena Mitrofanovici și Maria Mandicevski.

Programa acestei serate musicale a fost: Beethoven, trio pentru piano, violină și celo. executată de dna Virginia Zurcan și dnii Leo cav. de Goian și Erast Mandicevski; Jensen „Crucea la drum“, „Lumini înșealăre“, și Chopin: „vals“, soli pentru piano, de dșóra Elena Mitrofanovici; Mendelsohn: „Cântec de érnă“, „Cântec de primăveră“, solo pentru sopran, de dșóra Maria Mandicevski; Schubert: „Alter ego“, solo pentru bas, de dl Alecu Isecescu, și Beriot: „Air variée“, duo pentru piano și violină, de dna Virginia Zurcan și dl Leo cav. de Goian.

Piese alese cu mult gust musical se esecutară cu cea mai bună precisiune și esacitate. Mai ales dl Leo cav. de Goian și dșóra Maria Mandicevski dispun de o tehnică mult dezvoltată. Asemene dispune de o voce purtată și sonoră dl Alecu Isecescu. De regretat éra concursul cel slab al publicului român in astă séră.

Dionisiu O. Olinescu.

Lupta zimbrului cu lupii.

— Veđi ilustrațiunea de pe pagina 601. —

In părțile nóstre nu mai exist zimbrí. Acest soi s'a tins de mult. Dar suvenirea lui pentru noi românii a énas nestóare. În anul 1840 un dragos pécánd la vénátore, i s'a ivit in cale un zimbru și tot omnia a condus din Marámureș in Moldova, unde el a înființat o țéră nouă. Capul zimbrului se áscóază pánă ađi in emblema Moldovei.

Dar in America nordică exist și acuma zimbrí, cari áscóasesc in pădurile seculare de acolo, dimpreună cu alte multe soiuri de animale necunoscute la noi.

Acolo zimbrí se állă in cárduri mari și astfel se uc din pășiune in pășiune. Dar au și ei dușmanii lor. Cei mai cumpliți sânt lupii. Acestia stau la pândă și ánd zimbrul trece prin o strimțóre, il atăcă și lupta începe. Zimbrul se apără și spintecă lupul cu córnelé ale, decă póte.

O astfel de luptă se infățiséză prin ilustrațiunea in nr. presinte.

I. H.

Literatura si arte.

Carmen Sylva, precum deja anunciarăm, a scris un libretto de operă, pentru care un compositor musical svedian Hallström a compus musica. Acésta operă va júcă in curénd in Șvedia, cu costumuri făcute in omânia, căci sujetul este românesc. Titul piesei este „Réga“. Actul prim petrece in Ocne. Scena represintă un închisóre. Unul dintre robi, Sandu, povestescé că a fost condamnat la temniță de 15 ani, căci a resbunat inocența ofensată. El își serbă nunta cu Réga, când un álcău se apropiá de ea și-i díse: „Cine va júcă cu ne? Tu éști fiica unui condamnat!“ La aceste vorbe, dírele omori pe ofensator. Réga in adevér e féta unui condamnat; părintele ei, Vlad, a impușcát pe stăpánul trorii sale, căci acela voia s'o bată cu biciul, deci fu chis. Vlad se eliberéză, dar fiul seu nu-l recunóscé, fetele își bat joc de féta lui. Sandu fuge din ocne, ur persecutorii il ájung tocmai in momentul in care

el întélnescé pe mirésa sa. Soldații dau foc și Sandu cu mirésa sa și cu Vlad cad morți. Cortina cade.

„Armonia“ societate in Cernáuți pentru cultivarea și respándirea musicei náționale in Bucovina, ținú marți intr'al 6/18 decembre 1883, in sala societății filarmonice al doilea concert de inaugurare cu concursul benevol al dlor B. de Duzinkiewicz și M. K. Horner. Dirigentul artistic al Societății: dl H. Horner. Program: 1) Worobkiewicz I. „Senin și fortună“, cor bărbătesc. 2) Hauser M. „Páséruica in copac“, burlescă pentru vióră cu acompaniare de piano. 3) Porumbescu C. „Érna“, cvartet-solo pentru voci bărbătesci. 4) Tudor cav. de Flondor: a) „La o viorică“, b) „Lăcrimóre“, coruri bărbătesci. 5) F. Servais: „Suvenir din Cernáuți“ pentru cello cu acompaniare de piano. 6) A. Flechtenschmacher: „Stelele“, cor bărbătesc.

Reuniunea română de cântári din Sibíu va arangia duminécă in 11 23 decembre a. c. al doilea concert ordinar in sala dela „Musikverein“ de acolo cu următórea programă: 1) Trei cântece pentru sopran de Reinecke: a) Dimbovița apă dulce, b) Sérmana fétă, c) Nerușinat. 2) Trei cântece pentru cor miest de F. Mendelssohn-Bartholdy: a) Aducere aminte, b) Priveghitóre, c) Lauda primăverei. 3) Arie p. alt din „Cruciații“ de N. W. Gade. 4) Doue inimi nu-mi dau pace, cor miest cu acompaniare de piano de G. Dima. 5) (Cântece pentru bas). 6) Psalmul 42 pentru soli, cor și acompaniare de piano de F. Mendelssohn-Bartholdy.

A treia edițiune. Din „Cáldarul lui Pácala“ pe anul 1884 a trecut și edițiunea a doua și astfel s'a dat la lumină edițiunea a treia. Acésta cuprinde, afară de partea seriósă cáldaristică, tégurile de țéră, scala de timbru, și o bogată lectură umoristică, ilustrată cu 26 de caricaturi. Prețul unui esemplar e 40 cr., dar inu putine de 50 esemplare nu se espedéză pe postă. Se állă de véndare la administrațiunea „Famiei“ in Oradea-mare. Colectanții primesc după 10 esemplare un rabat. — Dnii cari au primit esemplare in comisiune, sânt rugați a ne trimite prețul lor séu a ne innapoia cele nevéndute.

C e e n o u ?

A treia intrunire literară in Brașov s'a ținut joia trecută, cu care ocaziune dl director Ștefan Iosif a vorbit despre pedagogie, incheiánd ca relațiunile familiare sě fie cât se póte de corespondétóre și crescerea morală religiósă sě fie mai pe sus de tóte. Dl profesor I. C. Pantu a vorbit despre poesia lirică, cetind și câteva specimene. In sférșit dl profesor Barsean a cetit copia de pe natură: „Éroul fără voie“ de dl Iacob Negruzzi. Intrunirea ținú aprópe 2 óre.

Reuniunea femeilor române din Abrud, Abrudsat și giur, pentru inființarea unei școle de fetițe române in Abrud, spre a-și inmulți fondul, ce se cere la realizarea scopului prefipt, a arangiat in 22 nov. a. c. o sortire de obiecte (tombola) impreunată cu dans, care a reușit peste tótă áșteptarea: Au incurs 662 obiecte dela dómnele și domnișórele din Abrud fără deosebire de náționalitate, din Abrudsat, Roșia, Bucium, Cămpeni și giur, ba și din depártare dela dómnele: Maria Cosma și Iudita Măcelariu din Sibíu, dela dna Constanța de Dunca-Schiau din Pesta, dna Amalia Cetățian din Reginul-Sásese, dna Zoe Demian din Brașov, dna Maria Vlad din Caransebeș și dela dșórele Octavia Demian din Zlatna și Laura Ranta Buticescu din Bistrița. S'au véndut 3100 losuri à 10 cr. cu 310 fl. v. a., au mai incurs dela dna Zinca Roman din Fágúraș — bani colectați — 11 fl. 50 cr., dela dl Ioan Șoica bani colectați in Bucium-Poeni 17 fl. și cu ocaziunea petrecerii 107 fl. 50 cr., peste tot suma 446 fl. v. a., din care sumă subtrágénd spesele in suma de 67 fl. 33 cr., a

resultat un venit curat de 378 fl. 67 cr. v. a. Și trei-deci de obiecte ce au reamă în favorul Reuniunii, care se vor sorti la casina română din Abrud în 26 dec. a. c. st. v. Cu această ocaziune s'au mai înscris de membri fondatorii dnele Iudita Măcelariu din Sibiu, Sidonia Muntean din Câmpeni și dl Petru Boer din Abrud-sat ca membru ajutător. În 14 a lunei curente am mai primit dela dl I. Popa avocat în Sibiu suma de 14 fl. 3 cr. în favorul reuniunii noastre. Drept aceea subscrișul comitet venim prin acesta a ne împlini o plăcută datorie de a exprima cea mai călduroasă și sinceră mulțumire și recunoștință, atât zeloselor dămine și domnișore, cât și onor. domni pentru binevoitoriul concurs, ce ni l'au dat, și cu care ne-au animat într'atât, cât, decă și pe viitor ne vom bucura de atare sprigin, sperăm, că cu ajutorul bunului Ddieu, și a omenilor cari se sciu interesă de cultura poporului, în 1884-5 vom vedea scopul nostru realizat. Abrud în 4/16 dec. 1883. *Comitetul.*

DI Arone Densușian, în urma unui concurs, a fost numit profesor de limba latină la universitatea din Iași. Rivalul seu însă nu s'a supus, ci a apelat la publicitate; dar nefolosind nici această procedură, dl Ciocăzan a făcut interpelațiune în cameră, pentru cuvântul că procederea juriului examinator ar fi fost ilegală, de vreme ce a admis la concurs pe dl Densușian, care n'a putut prezenta diploma de licență în litere. Dl ministru de instrucțiune Aurelian a răspuns, că dl Densușian a îndeplinit condițiunile cerute de lege și dsa a aprobat deciziunea juriului, care este și legală și favorabilă celui mai meritoriu dintre concurenți. Dl Nicolae Ionescu recunoscu, că juriul a urmat foarte bine. Dl Iacob Negruzzi exprimă păreri de reu, că dl Ciocăzan a atacat pe un profesor dela universitatea din Iași, care face onoare corpului profesoral român. Dl prim-ministru I. C. Brătianu regretă, că interpelatorul a găsit că cu această ocaziune se poate ataca deciziunea juriului examinator, când pentru ori ce român este o fericire să apere pe dl Densușian. Apoi discușiunea se închise și adunarea trecu la ordinea zilei.

Henri Martin, ilustrul istoric francez și amic al românilor, a încetat din viață în săptămâna trecută la Paris. Henri Martin dimpreună cu Edgar Quinet și cu Jules Michelet și cu Marc-Girardin, au început să apere elementul românesc încă în timpii când numele român era uitat în Europa. El s'a născut la 20 febr. 1810, deci a fost tocmai de 74 ani. Articolele sale publicate în interesul românilor au apărut mai cu seamă în ziarul „Le Siècle”. Senatul și camera României au trimis amândouă depeșe de condolență văduvei repausatului amic al românilor.

Înmormântarea lui B Boerescu în București s'a făcut cu mare pompă în duminica trecută. La serviciul funebru asistară Primatul din București și mitropolitul din Iași, dimpreună cu patru episcopi, și vorbiră dnii: Esarcu, Nicolae Ionescu, Aristid Pascal, Meitani și Porumbar. Pe cosciug și regele a trimis o cunună. Cele opt capete ale panglicelor care cădeau d'o parte și de alta a cosciugului, erau ținute de partea dreaptă de dnii Dimitrie Ghica, P. S. Aurelian, Stratilat și Vizantie, ér de partea stângă de dnii generare Leca, A. Știrbei, Zalomit și Crețescu.

Reuniunea femeilor române din Făgăraș va ține adunarea sa generală în 23 decembrie st. n. după mieznoapte la trei ore, sub presiunea dăminei Zinea Roman. La ordinea zilei va fi: Citirea raportului despre activitatea reuniunii dela ultima adunare generală; citirea

socotelilor și alegerea unei comisiuni pentru revizuirea lor; alegerea biuroului și comitetului reuniunii; și propuneri eventuale între marginile statutelor.

Un nou profesor aprobat. Dl Demetriu Feketiu cantor și învățător în Beiuș, la 17 și 18 decembrie, făcut la universitatea din Budapesta examenul de aprobare bătură cu succes bun din matematică și fizică.

Logogriף

de Virginia German.

Din aceste 24 silabe: A, a, i, ri, iug, na, se, de, di, bin, ier, bu, bal, ru, mei, ni, co, gi, no, ga, vi, zar; se se formeze 8 cuvinte, a căror litere înțiali cetite de sus în jos, ér cele finali din jos în sus se ne dee un frumos nume femeiesc purtat de multe dame române.

Însemnătatea cuvintelor:

1) Un nume femeiesc. 2) Popor antic. 3) O specie de piatră scumpă. 4) Renumit general italian. 5) Un instrument economic. 6) Rege babilonic. 7) O insulă în Anglita. 8) Mare, în partea vestica a Astei.

Termenul de deslegare e 2 ianuarie. Ca totdeauna și de astă-dată se va sorti o carte între deslegători.

*

Deslegarea ghicitei de șac din nr. 39:

Clipita de pornire
În urmă mi-a sosit;
Remăi în fericire,
Săt mândru și iubit!

Deslegare bună amu primit dela domnele și domnișorele: Emilia Onciu n. Ciavosch, Ionina Boreu, Mafrosina Popescu, Minodora Micșunescu, Zoe Dănilă și dela dl Aureliu Achimescu.

Premiul fu obținut de dăora Minodora Micșunescu.

Poșta Redacțiunii.

Rugare. Acei onorabili abonați ai noștri, cari n'au trebuit încă de nr. 23 din anul curent să sânt rugați a ne înapoia nr. acela.

Catra C. Defectele atât în „sens”, cât și în „esterior” fiind prea multe, nu-ți putem satisface cererea.

Cernauti. Durere, că și amu ma sântem siliți a le respinge ca în 1877. Nu găsim nici un progres.

Murani. Prețul călindarelor a sosit. Mulțumită și salutăm *Catra M.* La noi nu se poate.

Dlul B. V. G. în Iași. Abonamentul Dv. a început la 1 octombrie an. c.

Călindarul săptămânei.

Diua sept.	st. v.	st. n.	Numele sântilor și sârbătorile.	Sorele resate	Sorele lunare
Duminică	11	23	Cuv. Daniel	7 38	4 23
Luni	12	24	† Sf. Spiridon	7 38	4 23
Marti	13	25	Sf. Axentie	7 37	4 24
Mercuri	14	26	Sf. Tirs	7 37	4 24
Joi	15	27	Mart. Elefterie	7 36	4 24
Vineri	16	28	Prof. Ageu	7 36	4 25
Sâmbetă	17	29	Prof. Daniel	7 36	4 26

Proprietar, redactor răspundător și editor: **IOSIF VULCAN.**

Cu tipariul lui Eugeniu Hollósy în Oradea-mare. Strada principală.